

Dosarul nr. 3ra-1361/22
2-21017712-01-3ra-29122022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (jud: M.Gandrabur)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: Gh.Mîra, G.Dașchevici, A. Bostan)

ÎNCHEIERE

14 iunie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Tamara Chișca-Doneva
Mariana Pitic
Aliona Miron

examinând admisibilitatea recursului depus de Nicolai Rotaru,
în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolai Rotaru împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, persoană terță Instituția Publică de Învățământ Centrul Raional de Creație a Copiilor și Adolescenților Căușeni cu privire la contestarea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,

împotriva deciziei din 13 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul depus de Nicolai Rotaru împotriva hotărârii din 08 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă :

La data de 19 ianuarie 2021 Nicolai Rotaru a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, persoană terță Instituția Publică de Învățământ Centrul Raional de Creație a Copiilor și Adolescenților Căușeni solicitând obligarea CNAS la înlocuirea anilor pentru stabilirea pensiei, din anii 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, deoarece în anul 1990 erau rube rusești devalorizate, cupoane moldovenești pe parcursul a 2,5 ani și începând cu 29 noiembrie 1993 valuta nouă în lei moldovenești (pe care nici nu o primea); obligarea CNAS la stabilirea cuantumului pensiei, să aplice anii 15 aprilie 2012 (pe când reclamantul a atins plafonul vârstei de pensionare și lucra prin cumul la Direcția de Învățământ Tineret și Sport Căușeni și Depoul de Locomotive „Basarabeasca” până la 01 ianuarie 1999, inclusiv 15 ani sau 90 luni prevăzute de lege, care au expirat la 01 ianuarie 1984. Anii 05 februarie 1968 – 01 ianuarie 1984 să fie incluși pentru stagiul comun; obligarea Centrului Raional de Creație a Copiilor și Adolescenților Căușeni să prezinte în instanța de judecată cuantumul salariului lunar și transferul la fondul social pentru perioada 15 februarie 2000-07 mai 2012, deoarece nu a primit răspuns; obligarea CTAS Căușeni și CNAS să efectueze o nouă recalculare și anii 1990-1995 (care în opinia CNAS sânt cei mai favorabili ani) să fie incluși în stagiul comun de cotizare, dar la stabilirea pensiei să

fie luați anii 15 februarie 2000-15 aprilie 2012 pe când reclamantul lucra prin cumul, la Depoul de Locomotive „Basarabeasca” și Centrul Raional de Creație a Copiilor și Adolescenților Căușeni pentru a determina cuantumul pensiei începătoare, care la data de 15 aprilie 2012 a fost de 1 181 lei, 70 bani.

În motivarea acțiunii a menționat că, conform carnetului de muncă a început activitatea la 05 februarie 1968 și a lucrat până la data de 04 decembrie 1968-29 decembrie 1970 serviciul militar în termen. După demobilizare, la 18 februarie 1971 a fost angajat la Depoul de locomotive în calitate de lăcătuș, iar la 10 mai 1972 a fost eliberat din propria inițiativă.

La data de 10 mai 1972 a fost angajat la gara Bender în calitate de lucrător, iar la 14 octombrie 1974 s-a concediat din propria inițiativă. La data de 18 octombrie 1974 a fost angajat ca sudor la gara Bender, iar la 23 aprilie 1975 a fost concediat din propria inițiativă. La data de 26 aprilie 1975 a fost angajat ca lăcătuș pentru repararea locomotivelor și la data de 19 februarie 1985 a fost transferat în aceeași întreprindere la gara Căinari, la data de 31 martie 1992 a fost concediat în legătură cu reducerea statelor. La 30 iunie 1992 a fost angajat în calitate de sudor la întreprinderea „Zidarul” și la 21 august 1992 a fost eliberat din propria inițiativă. La 01 septembrie 1992 a fost angajat ca sudor la Întreprinderea Căinari, iar la 01 septembrie 1993 a fost transferat ca lăcătuș la cazangeria Căinari și la 02 decembrie 1996 a fost eliberat conform art. 38 alin. (4) din Codul muncii.

În perioada 12 decembrie 1996 - 12 septembrie 1997 s-a aflat în șomaj. La data de 12 septembrie 1997 a fost angajat ca sudor la SRL „ACSIACUS”, iar la 14 februarie 2000 a fost eliberat din propria inițiativă. La 15 februarie 2000 a fost angajat ca paznic la filiala Casei de Creație Căinari, iar la 01 septembrie 2010 a fost transferat în aceeași funcție din angajat permanent în angajat prin cumul. Paralel, prin cumul începând cu 10 august 2006 mai lucra ca lăcătuș la Depoul de locomotive „Basarabeasca”. La 28 februarie 2018 a fost concediat de la Depoul de locomotive „Basarabeasca” conform art. 82 lit. f) din Codul muncii, în legătură cu expirarea contractului individual de muncă pe durată determinată.

La data de 15 aprilie 2012, în legătură cu atingerea plafonului de vârstă (62 ani), a prezentat carnetele de muncă și actele solicitate la CTAS Căușeni pentru stabilirea stagiului de cotizare și calcularea cuantumului pensiei.

Conform deciziei privind stabilirea pensiei s-a constatat anii de activitate: 30 ani 05 luni cu pensia stabilită de 1 181 lei, 70 bani. Aflând de la colegii de lucru ce pensie au, a depus cerere la CNAS solicitând reclacularea pensiei și prin răspunsul din 30 octombrie 2020 nr. R2493/20 a făcut cunoștință că la calcularea pensiei sale pentru perioada de activitate realizată până la 01 ianuarie 1999 pensia a fost calculată pe baza coeficientului individual – 1,77604 determinat de salariul pentru cele mai favorabile de 60 luni consecutive (1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995) de care a beneficiat în perioada de activitate din ultimii 15 ani de muncă până la 01 ianuarie 1999, și după 01 ianuarie 1999 pe baza venitului mediu lunar asigurat de 1 478 lei 27 bani determinat pentru perioada de activitate de după 01 ianuarie 1999 a constituit 1 181 lei 70 bani.

Cu răspunsul și concluzia CNAS, reclamantul categoric nu este de acord din următoarele considerente.

A relatat că în opinia lor (CTAS Căușeni și CNAS) la stabilirea pensiei sale au fost determinați cei mai favorabili ani din salariul său și anume: 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, dar după cum cunoaște dânsul și toți pensionarii, după destrămarea URSS (1990) o perioadă se folosea de ruble sovietice (care au fost

devalorizatele 1 000 (una mie) ori), apoi vreo doi ani ca valută națională au fost cupoanele (până la 29 noiembrie 1993). După ce a trecut la valuta națională (MDL) reclamantul lucra, dar salariul nu-l primea cu anii. Iată aceștia au și fost anii care demnitarii CTAS Căușeni și CNAS (considerându-i cei mai favorabili) i-au luat ca bază pentru a-i calcula cuantumul pensiei.

Conform datelor din carnetul de muncă, începând cu 15 februarie 2000 până la vârsta de pensionare 15 aprilie 2012 a lucrat în calitate de paznic la Direcția de Învățământ Tineret și Sport Căușeni care a fost reorganizată la 01 septembrie 2010 în Centrul Raional de Creație a Copiilor și Adolescenților Căușeni. Suplimentar reclamantul, la data de 10 august 2006 a fost angajat la lucru în calitate de lăcătuș la Depoul de locomotive „Basarabeasca” până la vârsta de pensionare 15 aprilie 2012 și după pensionare, până la data de 28 februarie 2018 când a fost concediat conform art. 82 lit. f): expirarea termenului contractului individual de muncă pe durată determinată; conform deciziei privind stabilirea pensiei nu corespund înscripțiilor din carnetul de muncă.

A menționat că CTAS Căușeni și CNAS incorect au calculat cuantumul pensiei și au stabilit pensia începătoare în sumă de 1 181 lei 70 bani. În baza confirmării nr. 26/4-05/2-14-723 din 14 decembrie 2020 a Direcției Deservire Fiscale Căușeni pentru anul 2007 venitul reclamantului obținut constituie – 28 749,67 lei, rețineri – 1 130,69 lei, anul 2008 – 43 125,40 lei, rețineri – 1 902,93 lei, anul 2009 – 29 455,50 lei, rețineri – 1 585,56 lei, anul 2012 – 30 896, 94 lei, rețineri – 1 359,88 lei.

Conform răspunsului primit de la CNAS din 19 noiembrie 2020 nr. R-2493/20 venitul mediu lunar asigurat determinat pentru perioada de activitate de după 01 ianuarie 1999 a constituit 1 181 lei 70 bani lunar. Răspunsul primit de la CNAS și răspunsul primit de la Direcția Deservire Fiscală Căușeni sunt divergențe foarte mari și anume: de la Depoul de locomotive „Basarabeasca” reclamantul lunar primea câte 3 500-4 000 lei, dar de la Centrul Raional de Creație a Copiilor și Adolescenților Căușeni câte 1 050 lei lunar.

Prin încheierea Judecătoriei Căușeni (sediul Central) din 25 ianuarie 2021 cauza de contencios administrativ a fost strămutată după competență la Judecătoria Chișinău (sediul Râșcani).

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Râșcani) din 08 decembrie 2021, s-a respins ca neîntemeiată acțiunea depusă de Nicolai Rotaru.

Invocând ilegalitatea hotărârii instanței de fond, la 6 ianuarie 2022, Nicolai Rotaru a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Râșcani) din 08 decembrie 2021, prin urmare instanța de apel a contestat că, apelul declarat a fost depus în interiorul termenului legal.

Prin decizia din 13 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul depus de Nicolai Rotaru împotriva hotărârii din 08 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a invocat că relevante speței sunt prevederile Legii privind sistemul public de pensii, nr. 156-XIV din 14.10.1998 cât și prevederi ale Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului, nr.165 din 21 martie 2017.

A relatat instanța de apel că conform pct.69 stagiul de cotizare realizat pînă la introducerea evidenței individuale de asigurări sociale (pînă la 1 ianuarie 1999) se confirmă prin carnetul de muncă sau prin alte documente eliberate în modul

stabilit. În urma introducerii evidenței individuale de asigurări sociale (după 1 ianuarie 1999), stagiul de cotizare se confirmă în baza datelor din contul personal de asigurări sociale al persoanei asigurate, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public de asigurări sociale.

Actul de bază care confirmă stagiul de cotizare, conform pct.69 alineatul întâi, este carnetul de muncă. În lipsa carnetului de muncă sau în cazurile în care carnetul de muncă include înscrieri incorecte și imprecise sau lipsesc înscrierile respective despre anumite perioade de activitate, pentru confirmarea stagiului se iau în considerare adeverințele, extrasele din ordine, contul personal al angajatului în care se reflectă salariul calculat lunar, schema de încadrare și alte documente ce conțin informații referitoare la perioada de muncă.

Conform pct.88 pentru confirmarea stagiului de cotizare se prezintă extrasul din carnetul de muncă. Organele teritoriale de asigurări sociale confruntă extrasul cu originalul, legiferează extrasul, carnetul de muncă fiind restituit titularului după stabilirea pensiei. Alte documente ce confirmă stagiul de cotizare se primesc numai în original, exceptând livretele militare, certificatele de naștere, diploma de studii/rezidențiat, din care se fac, de asemenea, extrase.

Instanța de apel a notat că Nicolai Rotaru începând cu 15 aprilie 2012 beneficiază de pensie pentru limita de vârstă pentru un stagiul de cotizare realizat până la 01 ianuarie 1999 de 28,6 ani și după 01 ianuarie 1999 de 12,2 ani, în total 40,8 ani.

Pentru perioada de activitate realizată până la 01 ianuarie 1999 pensia a fost calculată pe baza coeficientului individual - 1,77604 determinat din salariul pentru cele mai favorabile 60 luni consecutive (121990, 121991, 71992, 121993, 121994, 51995) de care a beneficiat în perioada de activitate din ultimii 15 ani de muncă până la 01 ianuarie 1999 pe baza venitului mediu lunar asigurat de - 1 478,27 lei determinat pentru perioada de activitate de după 01 ianuarie 1999 a constituit 1 181,70 lei lunar, ulterior pensia a fost indexată pe parcursul anilor 2013-2020 și valorizarea pensiei de la 01 aprilie 2018 constituie după indexarea de la 01 octombrie 2020 - 2 239,80 lei lunar.

Instanța de apel a reiterat că, potrivit art. 33 alin. 41 din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea/reexaminarea dreptului la pensie pentru limita de vârstă în condițiile prezentei legi pot solicita reexaminarea pensiei, cu condiția că pensia calculată conform formulelor din anexe, părți integrante ale prezentei legi, este mai mare decât pensia aflată în plată. Reexaminarea se efectuează eșalonat, în dependență de anul ieșirii la pensie și durata stagiului de cotizare realizat după stabilirea pensiei. Iar, persoanele care s-au pensionat de la 01 ianuarie 1999 și au realizat un stagiul de cotizare după pensionare au dreptul la reexaminarea pensiei după cum urmează: - de cel puțin 10 ani – începând cu 01 iulie 2020; - de la 7 ani până la 10 ani – de la 01 ianuarie 2022; - de la 2 ani până la 5 ani de la 01 ianuarie 2023.

Conform datelor din contul de asigurări sociale, Rotari Nicolai după stabilirea pensiei (de la 15 aprilie 2012 până la 28 februarie 2018) confirmă 05 ani 10 luni de stagiul de cotizare și respectiv va avea dreptul la reexaminarea pensiei pentru limita de vârstă pentru stagiul de cotizare realizat după stabilirea pensiei, începând cu 01 ianuarie 2022.

În condițiile descrise supra, instanța de apel a conchis că autoritatea publică pârâtă/intimată a aplicat elocvent cadrul legal abordat supra și a întemeiat a

explicat apelantului despre posibilitatea solicitării reexaminării pensiei pentru limită de vârstă pentru stagiul de cotizare realizat după stabilirea pensiei, începând cu 01 ianuarie 2022. În acest sens, organul de asigurări sociale s-a limitat în a aplica legea relevantă și pertinentă raportului juridic material litigios, fără a respinge per se doleanțele apelantului, or, condiționarea obținerii unui drept este conformă principiului legalității atât timp cât își are originea într-o legislație accesibilă, previzibilă și clară.

De altfel, decizia de stabilire a pensiei a obținut puterea lucrului decis, prin necontestarea acesteia de către Nicolai Rotaru. Iar, reexaminarea drepturilor la pensie poate avea loc doar în situațiile descrise exhaustiv la art. 33 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii. Astfel, prima instanță întemeiat a respins pretențiile reclamantului.

La data de 19 decembrie 2022, Nicolai Rotaru a depus recurs împotriva deciziei din 13 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu emiterea unei noi decizii de admitere integrală a acțiunii (f.d.201-205).

În susținerea recursului a invocat că instanța de apel la adoptarea deciziei, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzei, a aplicat eronat normele de drept material și procedural.

Examinând admisibilitatea recursului depus de către Nicolai Rotaru în raport cu materialele cauzei, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta este inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 246 alin. (1) și (2) lit. d) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere. Recursul se declară inadmisibil în special când: recursul a fost depus după expirarea termenului stabilit la art. 245 alin. (1).

Articolul 245 alin. (1) Cod administrativ indică că recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar.

Iar, alin. (2) art. 245 Cod administrativ, prevede că motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Pentru a înțelege sensul pe care legiuitorul a dorit să îl dea sintagmei „decizia instanței de apel” din art. 245 Cod administrativ, este necesar de explicat că prin noțiunea de „decizie” se subînțelege atât dispozitivul deciziei instanței de apel, cât și decizia motivată a instanței de apel.

Or, din coroborarea art. 191 alin. (4), art. 40 alin. (3) și art. 245 Cod administrativ rezultă inechivoc că, după examinarea cererii de apel, instanța de apel adoptă decizia în formă de dispozitiv, adică componenta structurală a deciziei instanței de apel căreia i se dă citire la pronunțare și nu reprezintă altceva decât reproducerea integrală și întocmai a soluției adoptate în urma deliberării, calea și termenul de atac. Iar motivarea, în scris, a deciziei adoptate are loc în termenul specificat la art. 240 alin. (3) Cod administrativ. Asta, deoarece motivarea recursului se depune doar după notificarea deciziei motivate a instanței de apel,

întrucât, numai după acest moment, partea interesată ia cunoștință nu numai de soluția materializată prin dispozitivul deciziei instanței de apel, dar și, în mod efectiv, de considerentele cuprinse în decizie

Raportat la cele expuse supra, este cert că legiuitorul a prevăzut depunerea recursului separat de motivarea acestuia, respectiv, termenul de declarare și cel de prezentare a motivării recursului curg din momente diferite (dies a quo), și anume: în temeiul art. 245 alin. (1) din Codul administrativ, de la notificarea dispozitivului deciziei instanței de apel, sub sancțiunea art. 246 alin. (2) lit. d) din Codul administrativ – recursul se declară inadmisibil, în special, când recursul a fost depus după expirarea termenului stabilit la art. 245 alin. (1).

Din actele cauzei rezultă că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la data de 13 septembrie 2022.

Totodată, se atestă că la 15 septembrie 2022 instanța de apel a expediat în adresa participanților la proces copia dispozitivului deciziei din 13 septembrie 2022 (f.d.187).

La 12 octombrie 2022 Nicolai Rotaru a expediat în adresa Curții de Apel Chișinău o cerere prin care a solicitat expedierea deciziei motivate a instanței de apel din 13 septembrie 2022, deoarece copia dispozitivului deciziei instanței de apel a recepționat-o la 05 octombrie 2022 (f.d.197).

În acest context, este de menționat că dispozitivul deciziei din 13 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău i-a fost notificat lui Nicolai Rotaru la 05 octombrie 2022 și urma să expire la data de 04 noiembrie 2022, inclusiv.

Însă, distinct acestor circumstanțe, Nicolai Rotaru nu a prezentat recursul conform prevederilor art. 245 alin. (1) Cod administrativ, dar a prezentat doar motivarea recursului la Curtea de Apel Chișinău la data de 19 decembrie 2022.

Cu titlu subsidiar, instanța de recurs notează că faptul recepționării deciziei motivate a Curții de Apel Chișinău de către Nicolai Rotaru la data de 26 noiembrie 2022 (f.d.195), nu constituie temei de prelungire a termenului de procedură, or, termenul de contestare curge de la momentul notificării deciziei, la data de 05 octombrie 2022, astfel recurentul era obligat să depună recurs conform art. 245 alin. (1) Cod administrativ, iar ulterior să prezinte motivarea recursului.

Articolul 245 alin. (2) din Codul administrativ reglementează situația când recursul depus conform prevederilor alin. (1) art. 245 a fost depus nemotivat din cauza neprezentării de către instanța de apel a motivării deciziei, care potrivit alin. (3) art. 240 din Codul administrativ se motivează în scris în termen de 30 de zile de la data pronunțării.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că în conformitate cu art. 24 alin. (1) Cod administrativ, participanții la procedura administrativă și procedura de contencios administrativ trebuie să își exercite drepturile și să își îndeplinească obligațiile cu bună-credință, fără a încălca drepturile procesuale ale altor participanți.

Mai mult, este de menționat că potrivit jurisprudenței Curții Europene, participanții procesului de judecată urmează să-și asume un rol activ, urmărind cu diligență derularea procesului său și să dispună cu bună-credință de drepturile sale procedurale.

În conformitate cu art. 36 alin. (2) Cod administrativ, instanțele de judecată competente aplică principiul supremației dreptului cu luarea în considerare a jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului.

Sub acest aspect, completul reiterează că Nicolai Rotaru a cunoscut despre decizia din 13 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și prin urmare, avea obligația de a întreprinde toate măsurile necesare, după cum sugerează și jurisprudența CEDO (Van Harn versus Germany, nr. 7557/03 din 11 septembrie 2007), de a proteja drepturile sale de acces la instanță, fapt ignorant cu desăvârșire, care în consecință a generat omiterea termenului prescris la art. 245 alin. (1) Cod administrativ.

Conform art. 65 alin. (1), (2) din Codul administrativ dacă o persoană, din motive independente de voința ei, nu a putut respecta un termen legal, atunci, la cerere, ea poate fi repusă în termen. La cerere se anexează probele care confirmă faptele pe care aceasta se întemeiază și, suplimentar, se recuperează acțiunile omise.

Astfel, termenul de declarare a recursului poate fi restabilit, dacă persoanele îndreptățite prezintă probe veridice ce confirmă imposibilitatea depunerii acestuia în termen.

La caz, Nicolai Rotaru nu a depus cerere privind repunerea recursului în termen, în sensul art. 65 alin. (1) și (2) din Codul administrativ și nici nu a prezentat probe concludente și pertinente în vederea argumentării omiterii termenului legal, motiv din care recursul necesită a fi declarat inadmisibil.

Or, în cazul acceptării unui recurs tardiv se va încălca principiul securității raporturilor juridice, garantat de articolul 6 și preambulul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, ceea ce este inadmisibil.

Reieșind din considerentele menționate și având în vedere că recursul a fost depus după expirarea termenului stabilit la art. 245 alin. (1) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia în temeiul art. 246 alin. (2) lit. d) din Codul administrativ, de a declara inadmisibil recursul depus de Nicolai Rotaru.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 alin. (2) lit. d) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e:

Recursul depus de Nicolai Rotaru se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Tamara Chișca-Doneva

judecători

Mariana Pitic

Aliona Miron